

Standardbudsjett for forbruksutgifter 2005

Standardbudsjettet viser alminnelige forbruksutgifter for ulike typer hushold. Det kan settes sammen slik at det viser kostnadene ved å opprettholde et rimelig forbruksnivå for hushold av ulik størrelse og med forskjellig alders- og kjønns sammensetning. Budsjettet omfatter både vanlige, løpende utgifter til mat, klær, hygieneartikler o.l., og utgifter til sjeldnere innkjøp av varige forbruksgjenstander som møbler, elektrisk utstyr o.l.

Et rimelig forbruksnivå

Standardbudsjettet viser hva det koster å leve på et rimelig forbruksnivå for det aktuelle husholdet. Med et rimelig forbruksnivå menes et forbruk som kan godtas av folk flest. Det oppfylder kravene til vanlige helse- og ernæringsstandarder og gjør det mulig for husholdets personer å delta i de mest vanlige fritidsaktivitetene på en fullverdig måte.

Budsjettet er ett eksempel

Utgangspunktet for budsjettet er en detaljert oversikt over varer og tjenester som blir gjenstand for prismålinger. Det er ett eksempel på hva fagfolk innen de ulike forbruksområdene mener inngår i et rimelig forbruk. Varene som ligger til grunn for beregningene, holder et alminnelig, bra kvalitetsnivå. Det er lagt vekt på god holdbarhet, enkel utførelse og funksjonalitet. I de tilfeller der det er nødvendig, er sikkerhetsaspektet også vurdert.

Budsjettet er et langtidsbudsjett

Standardbudsjettet er et budsjett for hushold som allerede lever på et rimelig nivå, det er et suppleringsbudsjett. Det blir kalt et langtidsbudsjett fordi det er beregnet at en skal sette til side penger hver måned for å ha råd til å foreta sjeldnere innkjøp av dyre og varige forbruksgjenstander. Når kjøleskapet, komfyren, vaskemaskinen e.l. går i stykker, skal en ha penger til reparasjoner eller til å kjøpe nytt, uten at dette går ut over forbruket på de øvrige områdene.

Budsjettet er et familiebudsjett

Standardbudsjettet er et familiebudsjett. Det er derfor vanskelig å bruke budsjettet til å beregne spesifikke kostnader ved å ha barn i husholdet. Det er selvsagt mulig å bruke de enkelte budsjettpostene til å anslå f.eks. hvor mye en 10-åring spiser og drikker for i måneden, men summen av alle postene viser nødvendigvis ikke hvor mye det koster å ha barn i et hushold. Utgifter til skolegang, ferie og spesialisert fritidsbruk, feiring av fødselsdager og andre begivenheter, gaver m.m., er ikke tatt med. Budsjettet tar heller ikke hensyn til den livsfase de voksne befinner seg i, noe som også har følger for hva det koster å ha barn.

Statens institutt
for forbruksforskning
Postboks 4682, Nydalen,
0405 Oslo

Individspesifikke utgifter

kroner pr. måned

1. Mat og drikke

Kjønn					Jenter	Gutter	Jenter	Gutter	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Gravide/ ammende
Alder	1/2-1	1-3	4-6	7-10	11-14	11-14	15-18	15-18	19-70	19-70	> 70	> 70	
Pr. mnd.	590	1030	1220	1400	1460	1670	1590	1930	1630	1990	1470	1700	1840

2. Klær og sko

Kjønn					Jenter	Gutter	Jenter	Gutter	Kvinner	Menn
Alder	< 1	1-3	4-6	7-10	11-14	11-14	15-18	15-18	> 18	> 18
Pr. mnd.	240	370	380	430	490	470	610	550	620	550

3. Helse og hygiene

Kjønn					Jenter	Gutter	Jenter	Gutter	Kvinner	Menn	Kvinner	
Alder	< 1	1-2	3	4-6	7-10	11-14	11-14	15-18	15-18	19-50	> 18	> 50
Pr. mnd.	340	390	190	130	150	320	210	370	270	530	410	500

4. Lek og fritid

Alder	< 1	1-3	4-6	7-10	11-14	15-18	> 18
Pr. mnd.	100	250	430	520	560	880	860

5. Reisekostnader (3-månederskort i Oslo pr. 01.03.2005, beregnet utgift pr. mnd.)

Alder	4-19	20-66	>66
Pr. mnd.	300	600	300

6. Spedbarnsutstyr

	Grunnutrustning	Supplering
Alder	Fra 6 mnd. før fødsel	<1
Pr. mnd.	3000	560

Standardbudsjettet 2005

Dette årets utgave av Standardbudsjettet er en justering av 2004-budsjettet. Budsjettet er justert med konsumprisindeks per 15. februar 2005 for de enkelte forbruksområdene.

I forhold til fjorårets budsjett er det bare mindre endringer. Vi ser en liten økning i utgiftene til mat og drikke, en markert reduksjon for klær og sko, en liten nedgang i driftsutgifter til bil, og bare mindre justeringer for de øvrige budsjettpostene. Totalt sett har utgiftene i Standardbudsjettet gått to-tre hundrelapper ned (beregnet for vår kjernefamilie).

Standardbudsjettets endring fra ett år til et annet følger ikke helt endringene i den generelle konsumprisindeksen. Det beror på at flere "tunge" poster i konsumprisindeksen, som for eksempel bolig, strøm og ferie, ikke er med i budsjettet.

I løpet av den perioden SIFO har publisert Standardbudsjettet (første gang i 1987), var vareutvalget som danner grunnlaget for beregningene, tilnærmet konstant til og med versjonen i 2000.

Materialet ble stort sett oppdatert med nye priser. Unntaket var at varer som ikke lenger var aktuelle eller tilgjengelige i markedet, ble skiftet ut. Etter vår mening endres det grunnleggende forbruksnivået sakte. Det er selvsagt slik at økning i inntekt også fører til økning eller kvalitative endringer i befolkningens forbruk, men i første omgang skjer denne økningen i det forbruket som ligger utenfor Standardbudsjettet, og det tar tid før det "nye" forbruket blir så innarbeidet at det inngår i befolkningens standardforbruk.

Inntekts- og forbruksutviklingen i Norge det siste tiåret har imidlertid endret seg så mye at nivået på det opprinnelige Standardbudsjettet ble liggende for lavt i forhold til hva vi anser som rimelig. For å korrigere standardbudsjettnivået i forhold til den generelle økonomiske utviklingen, valgte SIFO i 2003 å justere opp forbruksnivået. Dette ble bl.a. gjort ved å legge til nye varer og gjennomføre en generell oppgradering av varegrunnlaget i samsvar med den empiriske utviklingen i perioden.

Husholdsspesifikke utgifter

kroner pr. måned

7. Andre dagligvarer

Antall personer	1	2	3	4	5	6	7
Pr. mnd.	190	240	320	440	520	580	640

8. Husholdsartikler

Antall personer fra 3 år	1	2	3	4	5	6	7
Pr. mnd.	340	370	440	530	570	650	680

9. Møbler

Antall personer fra 3 år	1	2	3	4	5	6	7
Pr. mnd.	300	340	400	510	590	710	800

10. Telefon, mediebruk, div. fritidsartikler

Antall personer	1	2	3	4	5	6	7
Pr. mnd.	1340	1350	1380	1490	1530	1540	1550

11. Bilkostnader (drift, vedlikehold)

Antall personer	1-4	5-7
Pr. mnd.	1900	2720

12. Barnehage (heltidsplass, Oslo kommune pr. 01.01.2005)

Inntekt	>350 000	>250 000	>150 000	<150 000
1. barn	2750	2550	2000	750
2. barn	1925	1785	1400	750
øvrige barn	1375	1275	1000	750

Slik setter du sammen budsjett for kjernefamilien

For å vise hvordan budsjettet kan brukes, har vi laget et eksempel for kjernefamilien Nordmann. Fra tabellene har vi tatt ut tallene (merket med farge) for mor, far og barna Lars på 5 og Kari på 11 år. Tallene har vi lagt sammen for hvert forbruksområde. I dette tilfellet kr. 1220 + kr. 1460 + kr. 1630 + kr. 1990 = kr. 6300. Tilsvarende er gjort for de andre forbruksområdene.

1 Mat og drikke	kr 6 300	
2 Klær og sko	kr 2 040	
3 Helse og hygiene	kr 1 360	
4 Lek og fritid	kr 2 710	kr 12 440
- 20 % "stordriftseffekt"		kr 2 488
		kr 9 952
5 Reise (t/r arbeid)	kr 1 200	
7 Andre dagligvarer	kr 440	
8 Husholdsartikler	kr 530	
9 Møbler	kr 510	
10 Telefon, mediebruk	kr 1 490	
11 Bilkostnader	kr 1 900	kr 6 070
Utgifter pr. mnd.		kr 16 022
Utgifter pr. år		kr 192 264
Barnehage kr 2 750 pr. mnd.* (i 11 mndr)		kr 30 250

Totalt (avrundet) kr 222 510

* Vi har forutsatt at Lars er i barnehage og har beregnet utgiftene til en brutto husholdsinntekt høyere enn kr 350 000.

Dette bør du merke deg

Før du tar budsjettet i bruk bør du ha lest "Kriterier og forutsetninger" og "Utfyllende om de enkelte forbruksområdene".

Individspesifikke forbruksområder omfatter varer og tjenester som er knyttet til enkeltindividenes forbruk, og utgiftene varierer med husholdsmedlemmenes alder og kjønn.

I det husholdsspesifikke forbruket inngår varer og tjenester som kan benyttes av flere personer. Eksempler på dette er møbler, kjøkkenutstyr, telefon og aviser. Derfor er disse kostnadene relativt sett høye for enpersonshushold, mens de øker med bare mindre beløp med økende antall personer.

"Stordriftseffekt"

I Standardbudsjettet blir det beregnet en såkalt stordriftseffekt, som kommer til uttrykk ved at de fleste individspesifikke utgiftene reduseres med 20 % i hushold med flere enn tre personer. I hushold med bare én voksen beregnes stordriftseffekt først fra 5-personers hushold. Det forutsettes altså at hushold av en viss størrelse utnytter en del av de mulighetene som faktisk finnes til å redusere utgiftene ved at f.eks. klær og fritidsutstyr arves mellom søsken, at mat og hygiene-artikler kjøpes inn i større forpakninger, tilbud utnyttes og egeninnsatsen øker når det gjelder å anskaffe råvarer eller tilberede mat.

Barnekostnader

SIFO anbefaler at budsjettet ikke brukes til å beregne hva det koster å ha barn. Budsjettet er bare egnet til å beregne de totale kostnadene for hushold der det er minst én voksen person. Dermed får man et uttrykk for husholdets forbruksutgifter og ikke utgifter for enkeltpersoner.

Suppleringsbudsjett

Standardbudsjettet er beregnet på hushold som allerede har et rimelig forbruksnivå, og passer ikke for folk i etableringsfasen.

Oppdatering

Standardbudsjettet blir holdt vedlike og justert jevnlig, med nye prismålinger eller med konsumprisindeks for de ulike forbruksområdene. Hovedgrunnlaget for budsjettet i 2005 er priser som ble innhentet i et utvalg forretninger i Oslo-området høsten 2002. Budsjettet er indeksjustert pr. 15. februar 2005.

Utfyllende om de enkelte forbruksområdene:

Mat og drikke

Budsjettposten dekker det totale dagsbehovet for mat- og drikkevarer for ulike aldersgrupper (varierer med alder og kjønn). Det forutsettes moderat aktivitetsnivå ved beregning av matevaremengder og at all mat lages hjemme (ingen "utemåltider"). Budsjettet er basert på vanlig norsk mat, tradisjonelt måltidsmønster og matvareforbruk, med innslag av nyere typer matvarer. Det er utarbeidet en meny som både tar hensyn til behovet for variert og god mat og til ernæringsmyndighetenes anbefalinger for et forsvarlig kosthold. Budsjettet gir rom for brus og boller, men ikke sjokolade, chips osv. Det er ikke regnet med noen særlig grad av egenbearbeiding som baking, sylting osv.

Klær og sko

Budsjettet skal dekke hele årsbehovet og ta hensyn til årstidsvariasjon, dessuten klær for vanlige sports- og fritidsaktiviteter og til formelle anledninger. Det er tatt hensyn til at barn og ungdom i vekst skal ha klær med riktig passform, og det forutsettes i utgangspunktet ikke arv av klær og sko eller egeninnsats som søm, strikking etc. Varene som danner grunnlag for beregningene holder enkel, god kvalitet og lav pris.

Helse og hygiene

Budsjettposten skal dekke utgifter til personlig pleie, som såpe, enkel tannpleie, begrenset mengde kosmetikk, frisør, barbersaker, bleier m.m. Et tanlegeettersyn per år inngår også.

Lek og fritid

Budsjettposten omfatter leker til barn, sykler, sportsutstyr, bøker, CD-er, tegneseriehefter, kino, teater osv. Budsjettet gir rom for deltakelse i enkle fritidsaktiviteter og forutsetter i utgangspunktet ikke arv av fritidsutstyr. Mobiltelefon er lagt inn for voksne og for de eldste ungdommene.

Andre dagligvarer

Denne budsjettposten omfatter papirvarer, vask/rengjøringsartikler og varer som lyspærer, batterier, blyanter, plaster osv.

Husholdsartikler

I budsjettposten inngår hvitevarer, kjøkkenutstyr, dekketøy, rengjøringsutstyr etc., samt husholdstekstiler som sengetøy, håndklær og gardiner osv.

Telefon, mediebruk, div. fritidsartikler

Budsjettposten omfatter, foruten abonnementsavgift, samtaleavgift og tellerskritt for telefon, også utgifter til aviser, radio/CD-spiller, fjernsyn, videospiller og noe fritidsutstyr som er knyttet til husholdet. Utgifter til PC og bruk av Internett, samt en innboforsikring, ligger også i denne budsjettposten.

Bilkostnader

Budsjettposten dekker driftsutgifter, inkludert forsikring og årsavgift, for hhv. 10.000 og 15.000 km pr. år. Avskrivninger er ikke med. Beregningene er gjort på grunnlag av retningslinjer fra Opplysningsrådet for Veitrafikken AS. Utgifter til bl.a. bompasering, ferge og parkering er ikke med. Det forutsettes bruk av kollektivtransport til og fra arbeidssted.

Spedbarnsutstyr

Budsjettposten er delt i hhv. grunnutrustning og supplering. I grunnutrustningen inngår utstyr som et barn trenger fra det er født, f.eks. seng, sengetøy, vogn, bærebag, tåteflasker osv. Her inngår også klær som er beregnet for de aller første månedene. NB! Kostnadene er her beregnet pr. måned i 6 måneder før ventet fødsel.

I tillegg til det utstyret som er nødvendig allerede fra fødselen av, er det behov for supplering i løpet av barnets første leveår (trille, bilsete, barnestol, barnebestikk etc.). Kostnadene for dette er beregnet pr. måned i hele første leveår.

Barnehage

Det kreves betaling bare for den tiden barnet er i barnehagen. Med en måneds ferie vil utgifter til barnehage på årsbasis bli 11 ganger månedsbeløpet (se eksemplet). Kalkulatoren på SIFOs nettside beregner utgiftene i en normalmåned (ikke feriemåned).

Kriterier og forutsetninger

Standardbudsjettet skal i hovedtrekk dekke

- daglige, løpende utgifter og mer sjeldne utgifter
- et rimelig forbruksnivå som skal gi mulighet for deltakelse i vanlige, sosiale aktiviteter
- et vareutvalg knyttet til vanlige funksjoner i et hushold
- innkjøp av alle varer "over disk". Budsjettet bygger ikke på utstrakt bruk av tilbud og sesongsalg.

Standardbudsjettet omfatter ikke utgifter til

- bolig, strøm og andre boutgifter, (som f.eks. vedlikehold).
- tobakk og alkohol
- videregående skolegang
- helsetjenester
- kostbare, utstyrskrevende fritidsinteresser
- feriereiser
- feiring av begivenheter, gaver
- "uteliv"

Statens institutt for forbruksforskning

Postboks 4682
Nydalen 0405 Oslo
Besøksadresse:
Sandakerveien 24C Bygg B
Telefon: 22043500
Fax: 22043504
E-post: sifo@sifo.no
Internett: www.sifo.no